

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА**

ПРИЈЕДЛОГ

**ЗАКОН
О БЕСПЛАТНОЈ ПРАВНОЈ ПОМОЋИ У
ГРАЂАНСКИМ СТВАРИМА**

Сарајево, јуна 2007. године

На основу члана IV. 4. а) Устава Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, на сједници Представничког дома, одржаној дана _____ 2007. године и сједници Дома народа, одржаној дана _____ 2007. године, усвојила је

ЗАКОН О БЕСПЛАТНОЈ ПРАВНОЈ ПОМОЋИ У ГРАЂАНСКИМ СТВАРИМА

I. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Предмет прописивања

Овим законом прописује се основа права и принципа за остваривање бесплатне правне помоћи (у даљем тексту: *правна помоћ*) у грађанским стварима као и облици остваривања правне помоћи, поступци у којима се пружа правна помоћ, односно поступци у којима је правна помоћ искључена у смислу овог закона, корисници правне помоћи, услови и начини њеног остваривања, критерији за остваривање, пружаоци правне помоћи, институционално управљање системом правне помоћи, контрола квалитета пружања правне помоћи, финансирање правне помоћи и надзор над провођењем овог закона.

Члан 2.

Обим и минимум права

- (1) Права и принципи утврђени овим законом представљају минимум права који се другим законима и прописима не могу умањивати.
- (2) Држављанин Босне и Херцеговине који може остварити право на правну помоћ у мјесту свог пребивалишта не може бити ускраћен за то право на територији Босне и Херцеговине.

Члан 3.

Дефиниција бесплатне правне помоћи

- (1) Бесплатна правна помоћ је облик остваривања права физичког лица на праведно суђење и једнак приступ правди пред судом и другим органима чије трошкове у цијелости или дјелимично плаћају надлежни органи за провођење овог закона.
- (2) Одобрена бесплатна правна помоћ може се ограничити само из разлога прописаних овим законом.
- (3) Право на бесплатну правну помоћ не обухвата право на ослобађање од судских или административних такси.

Члан 4. Значења израза

Поједини изрази који се користе у овом Закону имају сљедећа значења:

- (1) Право на бесплатну правну помоћ представља овлашћење сваког физичког лица да тражи и добије од надлежног органа остваривање права на правну помоћ.
- (2) Надлежни орган за пружање правне помоћи је Министарство правде Босне и Херцеговине, односно законом Босне и Херцеговине, законом Федерације Босне и Херцеговине и законима кантона Федерације Босне Херцеговине, законом Републике Српске и законом Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, установљени орган чија се овлашћења састоје у обавези пружања правне помоћи корисницима, у обиму и облицима предвиђеним законом.
- (3) Облици остваривања правне помоћи су радње и поступци којима се кориснику правне помоћи омогућава заштита права на праведно суђење и једнак приступ правди.
- (4) Корисник правне помоћи је свако физичко лице којем је одобрена правна помоћ на основу овог закона.
- (5) Потребне мјере за мирно рјешавање спора су радње и поступци којима се протустранка корисника правне помоћи позива да прије отпочињања поступка пред надлежним органом, настали спор ријеше договором.
- (6) Интереси праведности постоје када одбијањем пружања правне помоћи физичком лицу, надлежни орган очито нарушава општеприхваћене принципе хуманости и социјане солидарности.
- (7) Обијесно вођење поступка сматраће се поступак који странка жели да води ради постизања циља који је супротан принципима поштења и морала.
- (8) Злоупотреба права на правну помоћ постоји ако је подносиоц захтјева дао нетачне податке о испуњавању критерија из овог закона или ако у случају промијењених околности у току вођења поступка исте није пријавио надлежном органу.
- (9) Лицем лошег имовног стања сматра се лице које, према свом и општем имовном стању чланова свог породичног домаћинства, нема средстава да плати пуномоћника и/или радње пуномоћника као и трошкове поступка, а нити да исходује добијање зајма или других средстава, без штете за нужно издржавање себе и своје породице.
- (10) Члановима породичног домаћинства сматрају се лица која је као таква предвидио породични закон Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, а у односу на корисника правне помоћи.
- (11) Међународне конвенције сматрају се сви међународни акти који се односе на право појединца на праведно суђење и једнак приступ правди, а које је Босна и Херцеговина ратификовала.

- (12) Пружаоци правне помоћи су правна лица и институционални органи, који су овлашћени да, у складу са одредбама процесних закона у Босни и Херцеговини, могу се појављивати као пуни процесни пуномоћници у свим поступцима у којима се остварује право на правну помоћ.
- (13) Прекогранични спорови су спорови које воде корисници правне помоћи у правним системима ван Босне и Херцеговине, а који су стекли право на правну помоћ на основу овог закона и у складу са установљеним међународним обавезама Босне и Херцеговине за пружање правне помоћи ван њеног правног система.

II. ОБЛИЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРАВНЕ ПОМОЋИ И ОБЛАСТИ КОЈЕ ЗАКОН ОБУХВАТА

Члан 5.

Облици остваривања правне помоћи

- (1) Правна помоћ остварује се као право на:
- a) опште информације о правима и обавезама,
 - b) правни савјет и помоћ у попуњавању образаца,
 - c) правна помоћ у састављању свих врста писмена,
 - d) заступање пред органима управе и институцијама,
 - e) заступање на суду,
 - f) сачињавање апелација,
 - g) правну помоћ у поступцима мирног рјешавања спора (медијација).
- (2) Лица која остваре право на правну помоћ дужна су да прије отпочињања поступка или у току вођења поступка предузму све потребне мјере за мирно рјешавање спора.

Члан 6.

Поступци у којима се пружа правна помоћ

- (1) Правна помоћ пружа се корисницима правне помоћи у поступцима у којима се остварују и штите њихова права и на закону засновани интереси.
- (2) Поступци из става (1) овог члана су:
- a) управни поступак,
 - b) управни спор,
 - c) прекршајни поступак,
 - d) парнични поступак,
 - e) ванпарнични поступак,
 - f) извршни поступак.

Члан 7.

Поступци у којима се не пружа правна помоћ

- (1) Остваривање права на правну помоћ не односи се на:
- a) поступке пред привредним одјељењима надлежних судова и поступак регистрације привредних друштава,
 - b) поступак регистрације обртничке радње,
 - c) поступак регистрације удружења грађана или фондације,
 - d) поступке пред надлежним порезним органима,

- e) поступке прибављања урбанистичке сагласности и грађевинске дозволе, као и друге правне радње у вези са грађењем,
 - f) поступке за накнаду штете,
 - g) састављање приватних исправа и уговора.
- (2) Изузетно, у оправданим случајевима, када то налажу интереси праведности, надлежни орган може одобрити пружање правне помоћи и у случајевима наведеним у претходном ставу.

III. КОРИСНИЦИ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Члан 8.

Корисник правне помоћи

Корисник правне помоћи је свако физичко лице коме се пружа правна помоћ по критеријима из овог закона, и то:

- a) држављани Босне и Херцеговине и друга физичка лица која се налазе на територији Босне и Херцеговине, а која се идентификују као угрожене категорије,
- b) сва физичка лица која се налазе на територији Босне и Херцеговине, под међународном заштитом у складу са међународним стандардом, а нарочито тражиоци азила, избјеглице, лица под привременим прихватом, жртве трговине људима, а која нису у стању подмирити трошкове правне помоћи.

Члан 9.

Забрана дискриминације

- (1) Корисник правне помоћи има право на правну помоћ, без обзира на његово национално, односно етничко поријекло, расу, боју коже, језик, вјерско или политичко увјерење, пол, полни идентитет, сексуалну опредељеност, здравствено стање, инвалидност, држављанство, пребивалиште или друго лично својство.
- (2) Неће се сматрати дискриминацијом по одредбама овог или других закона засноване мјере удовољавања оправданим интересима лица која имају одређена лична својства.

IV. УСЛОВИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Члан 10.

Услови за остваривање правне помоћи

- (1) Физичко лице стиче статус корисника правне помоћи под условом да испуњава сљедеће критерије:
- a) финансијски критериј,
 - b) критериј обавезности по другим законима и међународним конвенцијама,
 - ц) критериј основаности који искључује очигледну неоснованост.

Члан 11.

Финансијски критериј

- (1) Право на правну помоћ по финансијском критерију остварују лица која се идентификују као угрожене категорије и то:
 - a) лица која примају социјалну помоћ,
 - b) незапослени, без других редовних примања или прихода,
 - c) лица лошег имовног стања,
 - d) дјеца без родитељског старања,
 - e) лица којима је прије кратког времена у другом предмету утврђено право на додјелу правне помоћи.

- (2) Федерација Босне и Херцеговине и кантони Федерације Босне и Херцеговине, Република Српска и Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине, својим законима утврђују шта се сматра минимумом социјалног статуса кандидата за правну помоћ, с тим да тај минимум не може бити виши од најниже просјечне нето плате остварене на нивоу Босне и Херцеговине у претходној фискалној години.

Члан 12.

Имовно стање кандидата

- (1) Основ за утврђивање права кандидата на правну помоћ због лошег имовног стања кандидата јесу сви приходи и примања која се не сматрају приходом, примања на која подносиоц захтјева и чланови његовог породичног домаћинства не плаћају порез и имовина која је у власништву подносиоца захтјева и чланова његовог породичног домаћинства, ако овим законом није другачије одређено.
- (2) За остваривање права на правну помоћ која обухвата: помоћ у састављању свих врста писмена, заступање пред органима управе и институцијама, заступање пред органима на суду, поступак мирног рјешавања спора (медијација), као и за сачињавање апелација пред уставним судовима у Босни и Херцеговини и Европским судом за људска права, утврђује се имовинско стање подносиоца захтјева и одлучује се о праву на правну помоћ.

Члан 13.

Утврђивање подобности за правну помоћ на основу прихода

- (1) Примања која се сматрају приходом јесу примања остварена по основу плате, самосталне дјелатности, имовине и имовинских права и промета имовине и имовинских права, капитала, осигурања и других примитака прописаних законом о порезу на доходак које подносиоц захтјева и чланови његовог породичног домаћинства примају у периоду од шест мјесеци прије мјесеца у којем је захтјев поднесен.
- (2) Приходима из претходног става сматрају се и ванредни приходи и имовина, која укључује насљедство, поклоне, отпремнине, награде

и друге приходе које је примио подносиоц захтјева или члан његовог породичног домаћинства барем једном у периоду од шест мјесеци прије подношења захтјева.

- (3) Код утврђивања подобности за правну помоћ на основу финансијског критерија неће се узимати у обзир приход и имовина оних чланова породичног домаћинства који су у поступку за који је поднесен захтјев за правну помоћ, протустранка подносиоцу захтјева.

Члан 14.

Дјелимична накнада трошкова поступка

Када подносиоц захтјева има на располагању одређена средства која се могу користити у току поступка, али су недовољна за плаћање трошкова поступка, а нарочито трошкова заступања, надлежни орган може одредити износ накнаде које ће то лице платити за трошкове поступка.

Члан 15.

Критериј очигледне неоснованости

Правна помоћ неће се одобрити подносиоцу захтјева:

- a) ако се из самог захтјева, доказа и чињеница на којима се заснива захтјев очигледно може закључити да је такав захтјев неоснован;
- b) ако се ради о обијесном вођењу поступка,
- c) ако се ради о злоупотреби права на правну помоћ.

Члан 16.

Критериј обавезности по другим законима и међународним конвенцијама

Правна помоћ пружа се и лицима која на њу имају право по законима *lex specialis* или по међународним конвенцијама које обавезују Босну и Херцеговину.

Члан 17.

Право на информације

- (1) Свако физичко лице има право на опште информације о правима и обавезама, правне савјете и помоћ у попуњавању формулара.
- (2) О правној помоћи из претходног става води се евиденција.

Члан 18.

Захтјев за правну помоћ

- (1) Захтјев за остваривање права на правну помоћ подноси се надлежним органима, на прописаном обрасцу уз приложене доказе о испуњавању услова на правну помоћ.
- (2) Надлежни органи прописују једнообразне обрасце за територију Босне и Херцеговине.
- (1) Подносиоц захтјева одговара за тачност података из претходног става.

Члан 19.

Рјешење о праву на правну помоћ

- (1) О праву на правну помоћ одлучује надлежни орган рјешењем без одлагања а најкасније у року од 15 дана од дана подношења захтјева.
- (2) Против рјешења надлежног органа којим се одбија захтјев за правну помоћ, подносиоц захтјева има право у року од 15 дана од пријема рјешења тражити од надлежног органа преиспитивање тог рјешења.
- (3) У поступку за остваривање права на правну помоћ по овом закону не плаћају се административне таксе.

Члан 20.

Временско важење рјешења

- (1) Рјешење о одобреној правној помоћи важи до правоснажног окончања поступка.
- (2) За поступке по ванредним правним лијековима и за поступке пред Устваним судом Босне и Херцеговине, Устваним судом Федерације Босне и Херцеговине, Уставним судом Републике Српске и пред Европским судом за људска права, доноси се посебно рјешење.

Члан 21.

Плаћање трошкова

Када је корисник правне помоћи потпуно или дјелимично успио са тужбеним захтјевом којим му се досуђује нека имовина или приход, осим имовине и прихода који се према одредбама овог закона изузимају, исти је дужан надлежном органу платити износ наплаћених трошкова поступка.

Члан 22.

Правна помоћ за изгубљени спор

Када корисник правне помоћи изгуби спор за чије вођење му је одобрена правна помоћ, исти није дужан надокнадити трошкове правне помоћи.

Члан 23.

Обавеза враћања средстава за пружену правну помоћ

Обавеза враћања средстава постоји само у случају када се у току поступка утврди да су се финансијске прилике корисника или чланова његовог породичног домаћинства битно измијениле, тако да је исти у могућности потпуно или дјелимично вратити бескаматне трошкове за пружену правну помоћ (као нпр. насљедство, поклон, промјена посла, добитак у играма на срећу), о чему се доноси посебно рјешење.

V. СУБЈЕКТИ ОВЛАШЋЕНИ ЗА ПРУЖАЊЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Члан 24.

Субјекти за пружање правне помоћи

(1) Правну помоћ могу пружати:

а) институционални органи (канцеларије, заводи, центри за правну помоћ) које формирају надлежни органи за провођење овог закона;

б) Адвокатска комора Федерације Босне и Херцеговине и Адвокатска комора Републике Српске;

ц) Невладине организације (НВО) на начин и под условима предвиђеним овим законом.

(2) Сви пружаоци правне помоћи могу давати опште правне информације о правима и обавезама, пружати помоћ у попуњавању формулара и једноставнијих захтјева, давати правне савјете, пружати помоћ у састављању писмена, те вршити заступање пред органима управе и институцијама и у поступку медијације.

Члан 25.

Право заступања

(1) Право заступања у управним споровима, прекршајном, парничном, ванпарничном и извршном поступку имају:

а) адвокати - чланови Адвокатске коморе Федерације Босне и Херцеговине и Адвокатске коморе Републике Српске,

б) запосленици институционалних органа и невладиних организација из члана 24. овог закона, под условом да су ти запосленици:

- дипломирани правници,
- да имају положен правосудни испит,
- да имају најмање двије године радног искуства на правним пословима након положеног правосудног испита.

VI. ИНСТИТУЦИОНАЛНО УПРАВЉАЊЕ СИСТЕМОМ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Члан 26.

Институционално управљање

Ради повећања ефикасности у провођењу овог закона и утврђивања јединственог институционалног управљања системом правне помоћи у Босни и Херцеговини именује се Одбор за управљање правном помоћи у Босни и Херцеговини (у даљем тексту: Одбор).

Члан 27.

Одбор за правну помоћ

(1) Одбор има укупно девет чланова, а чине га по један представник и то:

- Министарства правде Босне и Херцеговине,
- Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине,

- Министарства за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине,
 - Адвокатске коморе Федерације Босне и Херцеговине,
 - Адвокатске коморе Републике Српске,
 - Министарства правде Федерације Босне и Херцеговине,
 - Министарства правде Републике Српске,
 - Правосудне комисије Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине,
 - Представник невладиних организација (НВО).
- (2) Одбор именује Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине на приједлог Савјета министара на период од четири године. Савјет министара утврђује свој приједлог на основу претходно прибављених приједлога од стране органа из претходног члана.
- (3) Одбор доноси пословник о раду.
- (4) Министарство правде Босне и Херцеговине координира рад и пружа техничку помоћ за вођење административних и сличних послова за потребе Одбора.

Члан 28.

Надлежност Одбора

Надлежност Одбора за правну помоћ је:

- a) успостављање и вођење политике правне помоћи,
- b) координација и хармонизација система правне помоћи у Босни и Херцеговини и развијање међусобних односа и сарадња надлежних органа за пружање правне помоћи у Федерацији Босне и Херцеговине и кантонима Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине,
- c) верификација свих листа пружаоца правне помоћи,
- d) утврђивање приједлога јединствених тарифа за пружену правну помоћ уз претходну сагласност надлежних органа Федерације Босне и Херцеговине и кантона Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине,
- e) одлучивање о додјели правне помоћи у изричитој надлежности Босне и Херцеговине,
- f) унификација докумената који се употребљавају у поступку по захтјеву за правну помоћ,
- g) давање информација, објављивање публикација, уређивање веб странице,
- h) међународно представљање система правне помоћи у Босни и Херцеговини,
- i) успостављање стандарда за квалитетно пружање правне помоћи,
- j) планирање и предлагање буџета за остваривање правне помоћи из надлежности Одбора.

VII. ФИНАНСИРАЊЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Члан 29.

Финансирање правне помоћи

(1) Средства за организовање и пружање правне помоћи на нивоу Босне и Херцеговине обезбјеђују се у Буџету Босне и Херцеговине.

(2) Савјет министара на приједлог Одбора доноси јединствену тарифу за пружање правне помоћи у Босни и Херцеговини.

VIII. ДОДЈЕЉИВАЊЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ У ПРЕКОГРАНИЧНИМ СПОРОВИМА

Члан 30.

Додјелјивање правне помоћи у прекограничним споровима

(1) Одредбе овог закона примјењиваће се и у додјелјивању правне помоћи у прекограничним споровима, а у складу са међународним обавезама Босне и Херцеговине.

(2) Одбор има искључиву надлежност да одлучује о додјели правне помоћи у прекограничним споровима.

IX. КОНТРОЛА КВАЛИТЕТА ПРУЖАЊА ПРАВНЕ ПОМОЋИ

Члан 31.

Контрола пружања правне помоћи

Контролу начина рада и квалитета пружања правне помоћи врше Одбор и надлежни органи Федерације Босне и Херцеговине и кантона Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.

X. НАДЗОР И ПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

Члан 32.

Надзор

Надзор над провођењем овог закона врши Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине.

Члан 33.

Провођење

(1) Одбор подноси једном годишње Извјештај о свом раду Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине, са приједлогом мјера за унапређење система управљања и пружања правне помоћи у Босни и Херцеговини.

(2) Годишњи извјештај о раду и утрошеним средствима Одбор доставља претходно Савјету министара Босне и Херцеговине на разматрање.

- (3) Годишњи извјештај из претходног става Савјет министара Босне и Херцеговине са својим мишљењем доставља Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине на усвајање.

XI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 34.

Прописивање права на бесплатну правну помоћ

У складу са одредбама овог закона Федерација Босне и Херцеговине и кантони Федерације Босне и Херцеговине, Република Српска и Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине донијеће своје законе о успостављању система бесплатне правне помоћи, односно ускладити постојеће прописе са одредбама овог закона у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 35.

Именовање Одбора

Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине ће у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона именовати чланове Одбора.

Члан 36.

Ступање на снагу

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објаве у «Службеном гласнику Босне и Херцеговине».

ПС БиХ број _____
С а р а ј е в о, _____ 2007. године

ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋИ

***Представничког дома
Парламентарне скупштине БиХ***

ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋИ

***Дома народа
Парламентарне скупштине БиХ***

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

I. УСТАВНО-ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ВОЂЕЊЕ ПРОПИСА

Уставни основ за доношење Закона о бесплатној правној помоћи у грађанским стварима, садржан је у члану IV. 4. а) Устава Босне и Херцеговине према којем је Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине надлежна за доношење закона који су потребни за провођење одлука Предсједништва или за вршење функција Скупштине Босне и Херцеговине по Уставу.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ВОЂЕЊЕ ПРОПИСА

Законодавни дио реформе у правосуђу поставио је знатно шире него раније право сиромашног осумњиченог, односно оптуженог да има браниоца тако да по том основу може захтијевати браниоца у току цијелог кривичног поступка и то за сва дјела "ако то захтијевају интереси праведности".

Међутим у "некривичним" поступцима у остваривању правне заштите нису, али је нужно открити препреке које онемогућавају или отежавају једнак приступ суду и правди свим грађанима.

У складу са овим законима трошкови адвоката у БиХ су много већи због повећаног броја њихових дужности. За мали број "богатих" странака ово не представља проблем. Они могу једноставно и лако "платити" своје адвокате из личних фондова. Међутим, многи неће бити у могућности да себи плате помоћ. Пракса је већине држава да има "канцеларије" које се баве пружањем бесплатне правне помоћи сиромашним странкама. Сличан закон је усвојен у Брчко Дистрикту БиХ. Основана је канцеларија за правну помоћ Брчко Дистрикта, што указује на потребу усвајања овог института и на осталом дијелу БиХ.

Иако Устав Босне и Херцеговине и остали релевантни међународни документи предвиђају право на поштено саслушање и у грађанским и кривичним случајевима и гарантују једнак приступ правди без дискриминације, правна помоћ у БиХ у грађанским случајевима готово да не постоји, или је сведена на најмању загарантовану мјеру. Она се углавном односи на ослобађање сиромашних људи од плаћања трошкова поступка или судских такси, али нема цјеловитог државног механизма за правну помоћ. Евидентно је да постоји велики број људи у БиХ који немају приступ судовима због сиромаштва. БиХ закони у грађанским стварима не садрже одредбе за правну помоћ. У неким случајевима по ентитетским законима о грађанском поступку суд може поставити привременог заступника по службеној дужности за оптуженог. Ипак ово именоване се не сматра правном помоћи него више као правно надомјештање за странку која је неопходна да се одржи судски поступак.

Наиме, законодавна анализа открива да постоје озбиљни недостатци у провођењу правне помоћи у грађанским поступцима.

Сходно наведеном, а и захтјеву стварне равноправности у остваривању правне заштите јавља се нужним увођење института пружања правне помоћи у грађанским стварима странака слабог имовног стања.

Развијање система и структуре одрживог правног савјетовања и бесплатне правне помоћи у грађанским стварима у БиХ са одговарајућим приједлогом законског рјешења у овој области, поставља један од захтјева Савјета Европе и обавезу коју је БиХ прихватила као неопходну у области реформе правосуђа.

Једнакост у поступању подразумијева да се свакој страни мора дати разумна прилика да презентује свој случај -укључујући и своје обавезе - под условима који је у значајној мјери не стављају у неповољан положај "vis-a-vis" протустранке. Наиме, неминовна је праведна равнотежа између страна, али не само у техничком смислу, што оправдава разлог да се "неука", а сиромашна странка изједначи са странком којој не треба правна помоћ или сама може снијети трошкове за правну помоћ. Право на приступ суду подразумијева и "да су стране довољно обавијештене", како би захтјев сиромашне неуке странке био основан. Надаље, ово право обухвата и могућност провјере одлука одређених других органа.

Ради наведеног, а у оквиру реформе законодавства у области правосуђа потребно је обезбиједити услове за квалификоване, финансијски оправдане и одрживе услуге бесплатне правне помоћи у грађанским предметима за социјално угрожене категорије становништва, које ће бити пружене од стране квалитетних правних стручњака или адвоката.

Пружаоци правне помоћи су правна лица и институционални органи, који су овлашћени да, у складу са одредбама процесних закона у Босни и Херцеговини, могу се појављивати као пуни процесни пуномоћници у свим поступцима у којима се остварује право на правну помоћ.

Побољшање приступа правди у БиХ је резултат предложених законских рјешења, а иста представљају даљи корак и нови квалитет у развоју и гаранцији јачања владавине права.

III. УСКЛАЂЕНОСТ ПРОПИСА С ЕВРОПСКИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

Европски стандарди захтијевају да свако током одлучивања о његовом грађанском праву и обавези има право на праведно суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним законом установљеним судом. Члан 6. ЕКЈП гарантује право на праведно суђење, али не прописује правила, односно то се треба регулисати првенствено домаћим законом.

Међутим, у складу са праксом Суда из Стразбура, који се позива на члан 6. ЕКЉ посебно се гарантује право на бесплатну правну помоћ, али органи Конвенције истичу да ефикасно право на приступ суду може захтијевати додјелу правне помоћи потребно уградити у државно законодавство.

Одредбе Конвенције регулишу област "права на праведно суђење" и "једнак приступ правди", тако што обавезују све државе чланице, док свака од њих индивидуално уређује ову област, на начин који одговара њеном уставном систему, државној структури, и сл.

IV. ПРОВЕДБЕНИ МЕХАНИЗМИ И ОСИГУРАВАЊЕ ПОШТИВАЊА ПРОПИСА

Проведба овог закона обезбијеђена је кроз постојање државних правосудних органа, као и надлежног органа за пружање правне помоћи сходно овом закону, односно установљеног органа чија се овлаштења састоје у обавези на пружање правне помоћи корисницима, у обиму и облицима предвиђеним законом.

Правна помоћ је лично право и важи само за странку којој је признато и само за поступак који је признат. Право на правну помоћ није коначно чиме би у цијелости странка била ослобођена обавеза, јер се предвиђају и изузеци када је странка дужна надокнадити трошкове. Бесплатну правну помоћ може добити само физичко, а не и правно лице. Ово право могу остварити странке које би плаћањем оваквих услуга знатно умањиле средства из којих се издржава странка и чланови њене породице.

У Приједлогу закона одређен је појам и правни статус лица према коме постоји обавеза државе. Дакле, стручна помоћ ће се пружити након брижљиве оцјене околности из којих произилази право на бесплатну правну помоћ.

Странка која жели остварити своје право подноси захтјев и доказе о имовном стању себе и чланова своје породице. Странка се ослобађа од плаћања стварних издатака и награде коју би иначе платила изабраном адвокату.

Надзор над провођењем овог закона врши Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине. Наиме, Одбор за правну помоћ Босне и Херцеговине Извјештај о свом раду доставља претходно Савјету министара на разматрање, а затим Савјет министара са својим мишљењем доставља Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине на усвајање.

V. КОНСУЛТАЦИЈЕ

Сличан закон је усвојен у Брчко Дистрикту БиХ. Основана је канцеларија за правну помоћ Брчко Дистрикта БиХ, као и у Зеничко-добојском кантону. Сагласна је пракса и стандарди многих европских земаља, као и припреме за увођење института бесплатне правне помоћи у грађанским стварима у земљама окружења. У изналажењу и усаглашавању најповољнијих законских рјешења учествовали су представници извршне и судске власти свих нивоа у Босни и Херцеговини, а велику како савјетодавну тако и техничку подршку пружили су представници међународних организација, те представници невладиног сектора. Законски текст је дужи временски период био доступан јавности путем веб сајта Министарства правде БиХ, без значајних примједби.

VI. РЕВИЗИЈА ПОСТОЈЕЋИХ ПРОПИСА

Приједлогом закона омогућује се испуњење обавеза, које је БиХ преузела приступањем ЕКЉ, што је уграђено и у Устав БиХ. С обзиром да је Конвенција међународно мултилатерални уговор, не мође се очекивати да ће се, сем у изузетном случају, њене одредбе мијењати. Самим тим и обавезе БиХ за предложеним законским одредбама су трајног карактера.

Надаље, доношење и примјена овог закона не исказује измјене постојећих прописа. Међутим, у складу са одредбама овог закона Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине донијеће своје законе о успостављању система бесплатне правне помоћи, односно ускладити постојеће прописе са одредбама овог закона у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу овог закона.

VII. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ЗА ПРОВОЂЕЊЕ ПРОПИСА

За провођење Закона о бесплатној правној помоћи у грађанским стварима и осталих закона о бесплатној правној помоћи у првој години примјене закона, биће потребна укупна средства од 5.043.558 КМ.

Преглед укупно потребних средстава, по основу територијалне припадности је:

Расходи БиХ	626.210
Расходи ФБиХ	2.513.505
Расходи РС	1.351.448
Расходи БД	552.395

БиХ ће организовати један центар за правну помоћ у Сарајеву, који би се требао бавити сложенијим облицима пружања правне помоћи, те се специјализовати за права азиланата и других сличних категорија физичких лица.

Коначно, БиХ ће у првој години примјене закона бити дужна за обезбиједити укупно 626.210 КМ. Подразумијева се да се одређене уштеде могу постићи, ако се из других извора обезбиједи средства, На примјер, новчана средства се могу обезбиједити од донатора, опрема од буџетских корисника БиХ или локалних заједница, итд.

Прорачун потребних финансијских средстава за провођење овог Закона сачинио је експерт финансијске струке гос. Жарко Мионић, те се стручна писмена анализа доставља у прилогу и чини саставни дио образложења.

III. ПОТРЕБНА СРЕДСТВА ЗА ПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА О БЕСПЛАТНОЈ ПРАВНОЈ ПОМОЋИ У ГРАЂАНСКИМ СТВАРИМА

1. УВОД

Да би се Закон о бесплатној правној помоћи у грађанским стварима у Босни и Херцеговини (у даљем тексту: Закон), те одговарајући закони у ентитетима и Брчко Дистрикту практично провели у пракси, неопходно је обезбиједити финансијска средства.

Чланом 29. Закона је прописано да се средства за организовање и пружање правне помоћи на нивоу Босне и Херцеговине обезбјеђују у Буџету Босне и Херцеговине. На основу предњег, а поштујући буџетску структуру Босне и Херцеговине (у даљем тексту: БиХ), те одредбе члана 34. Закона којим је прописано да у складу са одредбама наведеног закона, Федерација Босне и Херцеговине (у даљем тексту: ФБиХ), Република Српска (у даљем тексту: РС) и Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине (у даљем тексту: БД) својим законима успостављају систем правне помоћи, би потребно да и ФБиХ, РС и БД обезбиједи средства у својим буџетима.

2. СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ, ОСТАЛИ ПОДАЦИ И ИСКУСТВА ДРУГИХ

2.1. Статистички подаци

У циљу што тачније процјене потребних средстава за сагледавање финансијског ефекта примјене Закона и осталих закона, прикупљени су и одговарајући статистички подаци.

У Табели број 1. наведени су прикупљени статистички подаци, као и извори података.

ТАБЕЛА БРОЈ 1

Р.бр.	Опис	БиХ	ФБиХ	РС	ДБ
1	2	3	4	5	6
1.	Број становника	-	2.848.000	1.471.529	80.000-100.000 слободна процјена
2.	Број пензионера	-	310.475	191.804	Укључено у ентитетске цифре
3.	Број незапослених лица	-	350.187	151.599	5.989
4.	Број корисника социјалне заштите	-	102.921	41.954	746
5.	Број азиланата	3.333	-	-	-
6.	Укупно (р. бр. 2 до р. бр. 5)	3.333	763.583	385.357	-
7.	Релативни однос потенцијално угроженог становништва у %	-	26,81	26,19	-
8.	Број запослених (просјек у 2005.години)	505.452	388.418	117.034	8.263
9.	Просјечне нето плате у 2005. години (у КМ)	538	558	465	671

Извори података:

- 1) Државна агенција за статистику [хтп://www.бхас.ба/Филес/статистика-бих.хтм](http://www.бхас.ба/Филес/статистика-бих.хтм)
- 2) Допис Федералног Министарства рада и социјалне политике, број 03-, од 24.04.2006.,
- 3) Допис Републичког Завода за статистику Републике Српске, број: 857-1/06 од 08.06.2006.,
- 4) Допис Бироа за запошљавање Брчко Дистрикта од 19.04.2006. године,
- 5) Допис Федералног Министарства рада и социјалне политике, број: 05-35/7-636/06 од 27.04.2006., и
- 6) Саопштења Федералног Завода за статистику, Републичког Завода за статистику Републике Српске и Центра за социјални рад Брчко Дистрикта.

2.2. Остали подаци и искуства других

Поред прикупљених статистичких података за потребе процјене потребних средстава кориштени су и подаци из других извора.

2.2.1. За потребе процјене потребних средстава за примјену Закона и осталих закона, кориштена су и искуства БД. Наиме, БД има успостављену Канцеларију за правну помоћ, која је у 2005. години заступала лица лошег имовног стања у кривичном поступку, у парничном, ванпарничном и другим поступцима. Прије тога свакако треба навести да БД има повољнију економску позицију од осталих буџетских цјелина у БиХ, да има повољнији однос запослених и незапослених лица и да има релативно малу територију коју мора покрити поступцима по овом закону.

Канцеларија за правну помоћ је органима БД поднијела Извјештај о раду за период 01.01. до 31.12.2005. године, број Ку-22/06 од 15.03.2006. године, гдје је, између осталог, наведено:

- да је канцеларија имала 12 запослених (од чега 1 директор и 5 адвоката),
- да је у парничним поступцима заступано 127 предмета,
- да је у извршним предметима заступано у 29 предмета,
- да је у ванпарници заступано 10 предмета,
- да је пружено 2.116 усмених правних савјета и
- да је извршено 1.602 заступања на суду, од чега у кривичним и парничним стварима 485, а у осталим предметима 1.117.

2.2.2. За потребе процјене потребних средстава за примјену Закона и осталих закона, кориштена су и искуства Републике Словеније. Наиме, иако Република Словенија у односу на БиХ има:

- далеко повољнију економску позицију,
- далеко повољнији апсолутни и релативни однос запослених и пензионера,
- нема категорије избјеглог и расељеног становништва и
- има можда приближно исти број азиланата,

ипак је могуће користити одређене податке у сврху процјене.

Ту се прије свега мисли на пораст броја корисника бесплатне правне помоћи и броја предмета у периоду од 2001. до 2005. године, што се види из Табеле број 2.

ТАБЕЛА БРОЈ 2

Год.	Нови предмети	Предмети у раду	Ријешени предмети	Неријешени предмети 31.12.
2001.	557	557	291	266
2002.	3.595	3.861	3.300	544
2003.	10.052	10.596	9.909	687
2004.	11.086	11.773	10.741	1.021
2005.	12.215	13.237	12.116	1.121

Извор података: Содна статистика

Република Словенија је у 2002. години имала 1.964.036 становника, а у 2003. години укупан број примаоца социјалне помоћи је износио 140.063, односно 7,13% у односу на број становника. Из Табеле број 2 види се да је у 2005. години било 12.215 предмета, што чини 8,72 % у односу на број примаоца социјалне помоћи. Мора се ипак навести да у овој рачуници нису узети подаци о директним дјелатностима правне помоћи од стране надлежног министарства и да је исто у 2005. години евидентирало 8.490 правних савјета.

Разумљиво је да се у каснијој рачуници за све буџетске структуре у БиХ узму неповољније тенденције од наведених, чак и у првој години примјене Закона и осталих закона.

Наиме, према одредбама Закона о бесплатној правној помоћи Републике Словеније критериј за остваривање права на бесплатну правну помоћ је социјални статус, односно угроженост социјалног статуса клијента и/или његове породице трошковима судског поступка. Као критериј утврђивања социјалног статуса прописан је најнижи лични доходак по прописима Републике Словеније, а у изнимним случајевима (болест, образовање дјецe са посебним потребама...) и двоструки износ најнижег личног дохотка.

Међутим, када је ријеч о корисницима социјалне помоћи, њима припада право на бесплатну правну помоћ без утврђивања финансијског стања, односно истима припада право на ванредну бесплатну правну помоћ, што потврђује претходни закључак у погледу процјене броја корисника бесплатне правне помоћи у БиХ, односно да је учешћу угрожених категорија становништва у укупном броју становника у БиХ знатно више од истог податка за Републику Словенију.

Када је ријеч о процедури остваривања права на бесплатну правну помоћ, према одредбама Закона о бесплатној правној помоћи Републике Словеније, захтјев за остваривање права се предаје надлежном окружном суду и надлежним радним и социјалним судовима. Из предњег је видљиво да је право на остваривање бесплатне правне помоћи у Словенији "спуштено" на најнижи могући ниво, односно непосредно омогуно будућим клијентима.

Имајући у виду ситуацију у цијелој БиХ, у каснијој рачуници кориштен је принцип отварања центара за бесплатну правну помоћ искључиво у сједиштима окружних судова (нпр. за РС у 5 сједишта окружних судова), уз обавезу центара да у свакој општини обезбиједи дежурство по један радни дан, а да простор и помоћно особље обезбиједи јединице локалне управе (општине).

2.2.3. Пораст броја предмета у периоду 2001. до 2005. година, у Републици Словенији, свакако је условио и знатно повећање средстава која су из буџета издвојена у циљу пружања бесплатне правне помоћи, тако да је од почетних 150.393 СИТ у 2001. години, у 2005. години утрошено 300.109.000 СИТ (што износи 2.449.349 КМ).

Међутим, једно друго искуство из Словеније је занимљиво. Наиме, приликом планирања средстава у буџету, у првим годинама примјене закона, средства за бесплатну правну помоћ су планирана на нивоу Врховног суда Словеније, али

се у 2004. и 2005. години прешло на финансирање по судовима који пружају бесплатну правну помоћ, са аргументом да су тада ти судови више заинтересовани за правилну потрошњу и евентуалну уштеду средстава.

2.2.4. Анализа доношења, финансирања и примјене Закона о бесплатној правној помоћи у Словенији показује да се приликом провођења истих процедура у БиХ, мора повести рачуна о сљедећем:

- да се мора извршити одговарајућа припрема становништва, односно будућих клијената у поступку остваривања права на бесплатну правну помоћ,
- да се медијска промоција мора усмјерити према одговарајућим структурама становништва,
- да се у првој години примјене Закона и осталих закона морају водити свеобухватне и тачне евиденције о клијентима, предметима и утрошеним средствима, како би добивени подаци постали истинита основа за планирање активности и средстава у будућим пословним (фискалним) годинама,
- да се утврди тачно мјесто планирања буџетских средстава, као и аналитика расхода на свим нивоима,
- да се сваке године подносе детаљни извјештаји о броју датих савјета, о броју примљених захтјева, о броју одобрених захтјева, о броју ријешених и неријешених предмета по врстама поступака, о утрошку средстава и о броју извршиоца по усвојеној организационој структури и
- имајући у виду искуства Словеније, можемо очекивати да ако становништво БиХ буде адекватно информисано о праву на бесплатну правну помоћ, да након прве године имплементације порасте и потражња за правном помоћи.

2.2.5. И поред напријед наведеног, средства за реализацију Закона и осталих закона о пружању бесплатне правне помоћи треба планирати на позицијама Министарства правде БиХ, те министарствима правде ентитета и посебну позицију у буџету БД. Додатни аргумент за овакво буџетско рјешење је и доношење Документа оквирног буџета (у даљем тексту: ДОБ) у складу са буџетским прописима БиХ, ФБиХ, РС и БД.

Будући да се упоредо са процедуром доношења Закона, проводи и процедура усвајања ДОБ-а за период 2007-2009. године, то је потребно одмах приступити уврштавању процијењених позиција у ДОБ за 2007-2009. годину, како би се избјегло уврштавање планираних позиција непосредно пред сједнице парламената.

3. УТВРЂИВАЊЕ ЗАЈЕДНИЧКИХ ПАРАМЕТАРА

Да би се створиле реалне и приближно исте позиције свих нивоа власти у БиХ у поступку пружања бесплатне правне помоћи потребно је израчунати или на други начин процијенити заједничке параметре. Према одредбама Закона заједнички параметри су:

- број очекиваних предмета,
- релативни односи различитих врста поступака и спорова и
- јединствена тарифа (накнада) по врстама поступака и спорова.

3.1. Израчунавање очекиваног броја предмета

Чини се да је поред напријед наведених података важно истаћи и друге изворе утврђивања социјалног статуса становништва. Наиме, према члану 10. Закона један од услова за остваривање правне помоћи је и финансијски критериј, а према члану 11. Закона, минимум социјалног статуса сматра се укупан приход остварен у домаћинству кандидата са правном помоћу с тим да тај приход ... " не може бити виши од најниже просјечне нето плате остварене на нивоу БиХ у претходној фискалној години". Према предњем, тренутно се сматрају угроженим категоријама становништва сва домаћинства у БиХ чији приходи су износили мање од 538 КМ мјесечно.

Развојни програм Уједињених нација у БиХ (УНДП) је у Пројекту "Систем раног упозоравања"- IV Квартални извјештај (за 2005. годину) анализирао економску ситуацију у БиХ и финансијску стабилност, те приходе и социјалну стабилност. На страни 29. кварталног извјештаја, наведено је да су примања до 500 КМ у 2005. години имала 62,09 % домаћинстава у БиХ, (58,37 % домаћинстава у ФБиХ, 66,48 % домаћинстава у РС и 82,61 % домаћинстава у БД)- (извор података: испитивање јавног мнијења ПРИСМ Ресерцх).

Истовремено је према подацима Канцеларије за правну помоћ БД утврђено да је у 2005. години било:

- примљених предмета 628 (са кривичним предметима, али без управног поступка и спора) и
- усмених савјета 2.116

Наиме, према актима о успостављању Канцеларије за правну помоћ у БД, иста заступа лица слабијег имовног стања у кривичном, парничном и ванпарничном поступку, али без заступања и провођења управног поступка и спора.

На бази предњих података могла би се сачинити пројекција укупног броја очекиваних промета у првој години примјене Закона и осталих закона.

ТАБЕЛА БРОЈ 3

Опис	ФБиХ	РС	БД
1	2	3	4
1. Процијењени број становника	2.848.000	1.471.529	100.000
2. Просјечан број чланова породичног домаћинства	4	4	4
3. Број домаћинстава	712.000	367.882	25.000
4. Постотак угрожених домаћинстава – %	58,37	66,48	82,61
5. Број угрожених домаћинстава	415.600	244.600	20.600
6. Број предмета у БД у 2005. години (са кривичним, али без управног поступка)			628

7. Процент учешћа (кол. 6: кол. 5) x 100			3,04
8. Процент повећања за управни поступак (10 % на 3,04)			0,30
9. Кориговани процент учешћа			3,34
10. Очекивани укупни број предмета (кол. 5 x 3,34: 100)	13.900	8.200	700

3.2. Израчунавање релативног односа поступака и спорова

У члану 6. став 2. Закона прописано је да се бесплатна правна помоћ корисницима може пружати у сљедећим поступцима.

- управни поступак и спор,
- прекршајни поступак,
- парнични поступак,
- ванпарнични поступак и
- извршни поступак

Користећи податке БД, односно Канцеларије за правну помоћ (допис - Одговор на упитник о статусу и организацији Канцеларије, од 01.08.2006. године), као и искуствене податке Адвокатске коморе РС, претпостављени су сљедећи релативни односи у броју предмета разврстаних према одредбама члана 6. став 2. Закона:

ТАБЕЛА БРОЈ 4

Р. бр.	Врста поступка или спора	Процент учешћа у свим споровима и поступцима - %
1	2	3
1.	Управни поступак и спор	20,00
2.	Прекршајни поступак	5,00
3.	Парнични поступак	50,00
4.	Ванпарнични поступак	10,00
5.	Извршни поступак	15,00
	Укупно	100,00

3.3. Утврђивање Нацрта јединствене тарифе

За потребе прописивања посебне јединствене тарифе правне помоћи, коју према члану 28. Закона утврђује Одбор за правну помоћ БиХ (уз претходну сагласност надлежних органа ФБиХ, РС и БД) кориштена је Тарифа о наградама и накнади трошкова за рад адвоката ФБиХ. Из тарифе ФБиХ, су прво искључени кривични поступак, поступак стечаја и ликвидације, земљишнокњижни поступак и

поступак за упис у регистар друштава, а потом је Адвокатска комора РС додатно прорадила преостали дио тарифе, те је сачињен Нацрт јединствене тарифе за бесплатну правну помоћ (у даљем тексту: Нацрт тарифе).

Нацрт тарифе у некривичним стварима презентован уз овај дио образложења Закона, не сматра се правним актом по одредбама Закона, а исти је послужио као основа за утврђивање висине накнаде адвокатима и невладиним организацијама у БиХ (у даљем тексту: НВО), који се бавити пословима пружања бесплатне правне помоћи у складу са одредбама члана 24. Закона.

Слиједи образложење колона из табеле број 5 и Нацрт тарифе:

- колона 2 - Опис: Преузети су поступци из члана 6. Оквирног Закона (р. бр. 1 до р. бр. 5), потом су радње у поступцима груписане по узору на Тарифу о наградама и накнади трошкова за рад адвоката ФБиХ;
- колона 3 - Број бодова: Процијењени број бодова на бази искуства адвоката у РС;
- колона 4 - Напомена: Упоредни показатељ о броју бодова за исту врсту поступка или спора по Тарифи о наградама и накнади трошкова за рад адвоката у РС

ТАБЕЛА БРОЈ 5

1 бод = 1

КМ

Р. бр.	Опис	Број бодова	Напомена
1	2	3	4
1.	Управни поступак: иницијални акти и заступање	50	33% бодова из РС
2.	Прекршајни поступак: заступање и одбрана на суду за прекршаје - изузета су заступања за прекршаје у привредном пословању	75	75% бодова из РС
3.	Парнични поступак	85	Просјечна вриједност бода
	3.1. Развод брака, развод и поништење брака, издржавање и повјеравање дјецe, утврђивање очинства ("породични предмети")	100	У РС 120 бодова
	3.2. Сметање посједа, право служности и друга стварна права	100	
	3.3. Стамбени односи	50	50% бодова из РС

	3.4. Радни односи и спорови са послодавцем	50	50% бодова из РС
	3.5. Спорови проистекли из насљедног права (право на насљеђе, уговори о издржавању и сл.)	100	50% бодова из РС
	3.6. Спорови проистекли из заједнички стечене имовине, подјеле брачне имовине и неоснованог обогаћења по основу ванбрачне заједнице	100	
	3.7. Остали парнични предмети	100	
4.	Ванпарнични поступак (већина предмета је процјењива)	100	
5.	Извршни поступак	50	Углавном 50% од парничног поступка који се извршава

4. ЗБИРНА – ТЕРИТОРИЈАЛНА СТРУКТУРА РАСХОДА

За провођење Закона и осталих закона о бесплатној правној помоћи у првој години примјене закона, бит ће потребна укупна средства од **5.043.558 КМ**. Преглед укупно потребних средстава, односно збирних средстава по основу територијалне припадности је видљив из Табеле број 6.

ТАБЕЛА БРОЈ 6

Р. бр.	Мјесто расхода	Износ расхода (у КМ)	Напомена
1	2	3	4
1.	Расходи БиХ	626.210	
2.	Расходи ФБиХ	2.513.505	
3.	Расходи РС	1.351.448	
4.	Расходи БД	552.395	
	Укупни расходи	5.043.558	

5. ЕКОНОМСКА- АНАЛИТИЧКА СТРУКТУРА РАСХОДА

Економска- аналитичка структура расхода је видљива у поглављима 5.1. до 5.4., односно из табела презентованих у тим поглављима. Уз сваку табелу сачињено је и посебно образложење, које упућује на начин и критерије добијених износа појединих расхода.

5.1. Економска - аналитичка структура расхода БиХ

ТАБЕЛА БРОЈ 7

Р.бр.	Опис расхода	Износ расхода (у КМ)	Напомена
1	2	3	4
1.	Расходи надлежног органа	5.500	
	1.1. Трошкови материјала и услуга	5.500	
2.	Расходи центра за правну помоћ	393.110	
	2.1. Објекти	0	Не у 1. години
	2.2. Опрема	53.000	
	2.3. Трошкови закупа или амортизације	18.000	
	2.4. Трошкови материјала и услуга	51.000	
	2.5. Трошкови плата	271.110	
3.	Расходи Одбора за правну помоћ	87.600	
	3.1. Објекти	0	Задужено министарство
	3.2. Опрема	0	Задужено министарство
	3.3. Трошкови закупа или амортизације	0	Задужено министарство
	3.4. Трошкови материјала и услуга	0	Задужено министарство
	3.5. Трошкови накнада	87.600	
4.	Расходи правне помоћи (по тарифи)	100.000	
	4.1. Накнада адвокатима и НВО	100.000	
5.	Расходи информативне помоћи	30.000	
	5.1. Информативне сесије	0	Задужени ентитети
	5.2. Информативни штампани материјал	0	Задужени ентитети
	5.3. Медијска промоција	30.000	
6.	Остали расходи	10.000	
	6.1. Остали расходи	10.000	
	Укупни расходи (р.бр. 1 до р.бр. 6)	626.210	

5.1.1. Према одредбама члана 4. Закона, орган БиХ је дефинисан као "надлежни орган", односно "установљени орган чија се овлашћења састоје у обавези пружања правне помоћи корисницима...", док се према одредбама члана 18. и 19. Закона може закључити да ће надлежни орган бити Министарство правде БиХ, односно Министарству правде ће се подносити захтјеви, исто ће прописати једнообразне обрасце за подношење захтјева, те одлучивати о додјели бесплатне правне помоћи.

Сходно томе, исто ће у првој години примјене Закона имати знатно већу активност у смислу:

- сачињавања и презентације одредаба закона запосленим у министарствима правде и центрима за правну помоћ,
- припреме подзаконских аката и
- достављања интерних тумачења и објашњења,

те је могу очекивати годишње трошкове од укупно 5.500 КМ и то:

- трошкови материјала за штампање на 20 страна за 10 презентације за по 20 учесника ..

.....
3.000 КМ,

- трошкови репрезентације за 10 презентација

2.000 КМ,

- остали трошкови

500 КМ

5.1.2. БиХ организовати један центар за правну помоћ у Сарајеву, који би се требао бавити сложенијим облицима пружања бесплатне правне помоћи, те се специјализовати за права азиланата и других сличних категорија физичких лица.

Центар не имати свој објекат, мада такву могућност треба оставити отвореном, уколико Кантон Сарајево жели уступити грађевински објекат или дио грађевинског објекта, привремено или трајно на кориштење. У сваком случају у првој години примјене Закона не очекује се да ће центар имати цијели или дио објекта на трајном или привременом кориштењу.

Обезбјеђење средстава за набавку опреме зависи од укупног броја запослених у центру за правну помоћ у БиХ. Према процјени центар ће имати 8 запослених радника (1 дипломирани правник - директор центра за правну помоћ, 3 дипломирана правника, 2 административна службеника, 1 рачуновођа са ВШС спремом и 1 технички секретар).

За потребе центра за правну помоћ неопходно је обезбиједити 1 путнички

аутомобил, у вриједности до 30.000 КМ, са укљученим ПДВ-ом.

Сваки запослени треба имати компјутер, односно потребно је 8 компјутера, чија укупна вриједност износи 16.000 КМ, са укљученим ПДВ-ом.

За запослене треба обезбиједити и сљедећи канцеларијски намјештај:

- радни сто (8 комада)	3.200 КМ
- радне столице (8 комада)	800 КМ
- телефони (5 комада)	750 КМ
- витрине за документацију (5 комада)	1.500 КМ
- остали намјештај	750 КМ
Укупно	7.000 КМ

Према томе, за набавку опреме за потребе центра за правну помоћ у БиХ у првој години примјене Закона је потребно 53.000 КМ.

Закуп објеката, односно закуп пословног простора је вјероватнија варијанта обезбјеђења услова за рад центра за правну помоћ. За такав број запослених потребно је 5 канцеларија од по 16 м² у Сарајеву. Према процјени просјечна мјесечна закупнина са ПДВ- ом износи 300 КМ, односно мјесечно

1.500 KM, а у првој години примјене Закона 18.000 KM.

Уколико се не буде плаћала закупнина, него се буду плаћали трошкови инвестиционог одржавања, а потом обрачунавала и амортизација, тада ће се планирани износ смањити најмање за 50%.

За сваку од 5 канцеларија неопходно је обезбиједити просјечне услове за рад што подразумијева обезбјеђење средстава за слиједеће врсте трошкова:

- трошкови електричне енергије (по 50 KM мјесечно) 600 KM,
- трошкови топлотне енергије (по 30 KM мјесечно) 360 KM,
- ПТТ трошкови и трошкови телефона (по 70 KM мјесечно) 840 KM,
- трошкови превоза (по 200 KM мјесечно) 2.400 KM,
- трошкови дневница (по 200 KM мјесечно) 2.400 KM,
- трошкови канцеларијског материјала (по 200 KM мјесечно) 2.400 KM,
- рачуноводствене и банкарске услуге (по 50 KM мјесечно) 600 KM и

- остале услуге (по 50 KM мјесечно)

.....
600 KM.

Из предњег произилази да за сваку од наведених канцеларија треба обезбиједити 10.200 KM, односно за свих 5 канцеларија у првој години примјене Закона укупно 51.000 KM.

Бруто плате се требају планирати водећи рачуна да се са запосленим радницима склапају уговори о висини нето плата без било каквих других накнада, односно планирана нето плата чини укупан збир свих примања запосленог. Слиједи преглед:

ТАБЕЛА БРОЈ 8

Р. бр.	Назив позиције	Степен стручне спреме	Мјесечна нето плата	Годишња нето плата свих
---------------	-----------------------	------------------------------	----------------------------	--------------------------------

				извршиоца
1	2	3	4	5
1.	Директор – 1 извршиоц	ВСС	3.000	36.000
2.	Адвокат – 3 извршиоца	ВСС	2.400	86.400
3.	Шеф администрације - 1 извршиоц	ВШС	1.000	12.000
3.	Административни службеници – 3 извршиоца	ССС	700	25.200
	Укупно			159.600

На планирани износ нето плата од 159.600 КМ, треба обрачунати и 69,87 % укупних пореза и доприноса, прописаних пореским законима ФБиХ, што износи 111.510 КМ.

Коначно укупни трошкови бруто плата према процјени за прву годину примјене Закона износе 271.110 КМ, а укупни расходи центра за правну помоћ 393.110 КМ.

5.1.3. Одбор за правну помоћ БиХ образује се у складу са чланом 27. Закона и исти има 9 чланова.

Будући да ће Одбор за правну помоћ БиХ имати техничку помоћ за вођење административних и сличних послова од стране Министарства правде БиХ, у складу са одредбама члана 27. Закона, то је за функционисање Одбора и за квалитетно извршавање послова из надлежности Одбора, потребно планирати накнаду члановима Одбора и 1 административном раднику који ће извршавати све неопходне организационе - техничке послове. Слиједи преглед:

ТАБЕЛА БРОЈ 9

Р. бр.	Назив позиције	Број чланова	Мјесечна нето накнада	Годишња нето накнада свих извршиоца
---------------	-----------------------	---------------------	------------------------------	--

1	2	3	4	5
1.	Предсједник Одбора	1	600	7.200
2.	Чланови Одбора	8	400	38.400
3.	Административни службеник	1	500	6.000
	Укупно			51.600

На напријед наведени износ од 51.600 КМ потребно је обрачунати још 69,87 % пореза и доприноса, што износи 36.000 КМ, односно укупна бруто накнада за прву годину примјене закона износити 87.600 КМ.

Коначно, укупно планирана средства за рад Одбора износе 87.600 КМ.

5.1.4. За пружање бесплатне правне помоћи од стране БиХ предвиђене су категорије физичких лица чији број се не може утврдити статистичким методама јер зависи искључиво од политичке ситуације у окружењу. Зато је потребно да се центар за правну помоћ БиХ са сједиштем у Сарајеву заиста специјализује за пружање бесплатне правне помоћи азилантима и сличним категоријама физичких лица. Наравно, подразумијева се да центар за правну помоћ БиХ, уосталом као и ентитетски центри, пружати усмена обавјештења и савјете по свим основама из члана 6. Закона.

За случајеве гдје ће Одбор БиХ тражити ангажовање адвоката и/или НВО планирана су средства од 100.000 КМ, за прву годину примјене Закона.

5.1.5. Већи дио расхода информативне помоћи ће се планирати на нивоу ентитета. Међутим, за потребе благовременог обавјештавања становништва о правима која им се пружају доношењем Закона, али и осталих закона, ипак је потребна извјесна централизована медијска промоција, за коју треба планирати 30.000 КМ.

5.1.6. За остале споменуте расходе, због принципа опрезности потребно је планирати износ од 10.000 КМ.

5.1.7. Коначно, БиХ ће у првој години примјене Закона бити дужна да обезбиједи укупно 626.210 КМ. Подразумијева се да се

одређене уштеде могу постићи, ако се из других извора обезбиједи средства, На примјер, новчана средства се могу обезбиједити од донатора, опрема од буџетских корисника БиХ или локалних заједница, итд.

5.2. Економска- аналитичка структура расхода ФБиХ

ТАБЕЛА БРОЈ 10

Р.бр.	Опис расхода	Износ расхода (у КМ)	Напомена
1	2	3	4
1.	Расходи надлежног органа	4.800	
	1.1. Трошкови материјала и услуга	4.800	
2.	Расходи центара за правну помоћ	1.373.730	
	2.1. Објекти	0	Не у 1. години примјене
	2.2. Опрема	145.000	
	2.3. Трошкови закупа или амортизације	50.400	
	2.4. Трошкови материјала и услуга	142.800	
	2.5. Трошкови плата	1.035.530	
3.	Расходи Одбора за правну помоћ	44.850	
	3.1. Објекти	0	Задужено министарство
	3.2. Опрема	0	Задужено министарство
	3.3. Трошкови закупа или амортизације	0	Задужено министарство
	3.4. Трошкови материјала и услуга	0	Задужено министарство
	3.5. Трошкови плата и накнада	44.850	
4.	Расходи правне помоћи (по тарифи)	1.025.125	
	4.1. Накнада адвокатима и НВО	1.025.125	
5.	Расходи информативне помоћи	55.000	
	5.1. Информативне сесије	10.000	
	5.2. Информативни штампани материјал	10.000	
	5.3. Медијска промоција	35.000	
6.	Остали расходи	10.000	
	6.1. Остали расходи	10.000	
	Укупни расходи (р. бр. 1 до р. бр. 6)	2.513.505	

5.2.1. У ФБиХ ће се под надлежним органом подразумијевати Федерално министарство правде. Сходно томе, исто ће у првој години примјене закона имати знатно већу активност у смислу:

- сачињавања и презентације одредаба закона запосленим у кантоналним министарствима правде и центрима за правну помоћ,
- припреме подзаконских аката и
- достављања интерних тумачења и објашњења,

те је могуће очекивати годишње трошкове од укупно 800 КМ и то:

- трошкови материјала за штампање на 20 страна за 2 презентације за по 20 учесника (2 учесника из Федералног министарства правде, 2 учесника из Одбора за правну помоћ, 10 учесника из кантоналних министарстава правде и 6 учесника из центара за правну помоћ)-

.....
400 КМ,

- трошкови репрезентације за 2 презентације
300 КМ,

- остали трошкови
100 КМ

Поред тога свако од 10 кантоналних министарстава правде ће имати по 400 КМ трошкова годишње за провођење истих активности које проводи и Федерално министарство правде, што значи да укупни годишњи расходи надлежних органа у првој години примјене закона износити 4.800 КМ.

5.2.2. У ФБиХ ће се центри за правну помоћ организовати у 10 сједишта кантоналних судова.

Центри неће имати своје објекте, мада такву могућност треба оставити отвореном, уколико неке локалне заједнице (градови и општине) желе уступити грађевински објекат или дио грађевинског објекта, привремено или трајно на кориштење. У сваком случају у

првој години примјене закона не очекује се да било који центар имати цијели или дио објекта на трајном или привременом кориштењу.

Обезбјеђење средстава за набавку опреме зависи од укупног броја запослених у свих 10 центара за правну помоћ у ФБиХ. Према процјени 6 центара имати по 2 запослена радника (1 дипломираног правника и 1 административног службеника), Мостар, Тузла и Зеница по 3 запослена радника (2 дипломирана правника и 1 административног службеника), а Сарајево 9 запослених радника (1 дипломирани правник - директор за све центре за правну помоћ, 4 дипломирана правника, 2 административна службеника, 1 рачуновођа са ВШС спремом и 1 технички секретар). То значи да сви центри за правну помоћ у ФБиХ имати укупно 30 запослених у првој години примјене закона.

За потребе центара за правну помоћ у Сарајеву и Мостару неопходно је обезбиједити по 1 путнички аутомобил, у вриједности до 30.000 КМ, с укљученим ПДВ-ом, што укупно износи 60.000 КМ.

Сваки запослени треба имати компјутер, односно потребно је 30 компјутера, чија укупна вриједност износи 60.000 КМ, с укљученим ПДВ-ом.

За запослене треба обезбиједити и слједећи канцеларијски намјештај:

- радни сто (30 комада)	12.000 КМ
- радне столице (30 комада)	3.000 КМ
- телефони (15 комада)	2.250 КМ
- витрине за документацију (15 комада)	4.500 КМ
- остали намјештај	<u>3.250 КМ</u>
Укупно	25.000 КМ

Према томе, за набавку опреме за потребе центара за правну помоћ у ФБиХ у првој години примјене закона је потребно 145.000 КМ.

Закуп објеката, односно закуп пословног простора је вјероватнија варијанта обезбјеђења услова за рад центара за правну помоћ. За такав број запослених потребна је по 1 канцеларија од 16 м² у 9 центара и 5 канцеларија од по 16 м² у Сарајеву. Према предњем, за потребе центара за правну помоћ потребно је обезбиједити укупно 14 канцеларија чија просјечна мјесечна закупнина са ПДВ- ом износи 300 КМ, односно мјесечно 4.200 КМ, а у првој години примјене закона 50.400 КМ.

Уколико се не буде плаћала закупнина, него се буду плаћали трошкови инвестиционог одржавања, а потом обрачунавала и амортизација, тада ће се планирани износ смањити најмање за 50%.

За сваку од 14 канцеларија неопходно је обезбиједити просјечне услове за рад што подразумијева обезбјеђење средстава за слиједеће врсте трошкова:

- трошкови електричне енергије (по 50 КМ мјесечно) 600 КМ,
- трошкови топлотне енергије (по 30 КМ мјесечно) 360 КМ,
- ПТТ трошкови и трошкови телефона (по 70 КМ мјесечно) 840 КМ,
- трошкови превоза у локалне истурене центре (по 200 КМ мјесечно) 2.400 КМ,
- трошкови дневница (по 200 КМ мјесечно) 2.400 КМ,
- трошкови канцеларијског материјала (по 200 КМ мјесечно) 2.400 КМ,
- рачуноводствене и банкарске услуге (по 50 КМ мјесечно) 600 КМ и
- остале услуге (по 50 КМ мјесечно) 600 КМ.

Из предњег произилази да за сваку од наведених канцеларија треба обезбиједити 10.200 КМ, односно за свих 14 канцеларија у првој години примјене закона укупно 142.800 КМ.

Бруто плате се требају планирати водећи рачуна да се са запосленим радницима склапају уговори о висини нето плата без било каквих других накнада, односно планирана нето плата чини укупан збир свих примања запосленог. Слиједи преглед:

ТАБЕЛА БРОЈ 11

Р. бр.	Назив позиције	Степен стручне спреме	Мјесечна нето плата	Годишња нето плата свих извршиоца
1	2	3	4	5
1.	Директор – 1 извршиоц	ВСС	3.000	36.000
2.	Адвокат – 16 извршиоца	ВСС	2.400	460.800
3.	Шеф администрације – 1 извршиоц	ВШС	1.000	12.000
3.	Административни службеници – 12 извршиоца	ССС	700	100.800
	Укупно			609.600

На планирани износ нето плата од 609.600 КМ, треба обрачунати и 69,87 % укупних пореза и доприноса, прописаних пореским законима ФБиХ, што износи 425.930 КМ.

Коначно укупни трошкови бруто плата према процјени за прву годину примјене закона износе 1.035.530 КМ, а укупни расходи центара за правну помоћ 1.373.730 КМ.

5.2.3. Уколико ФБиХ, РС и БД одлуче да у складу са чланом 34. Закона у својим законима предвиде постојање одбора за правну помоћ, тада се за исте такође требају планирати средства у буџету на начин и у роковима предвиђеним и за остале буџетске позиције. Према саставу Одбора за правну помоћ БиХ, одбори за правну помоћ ентитета и БД моћи ће имати највише по 5 чланова.

Будући да ће Одбор за правну помоћ БиХ имати техничку помоћ за вођење административних и сличних послова од стране Министарства правде БиХ, логично је очекивати да ће и ентитетска министарства за питања правосуђа и одговарајући орган у БД бити такође задужени за исти поступак за своје одборе.

Ипак, руководећи се принципом опрезности за прву годину примјене закона потребно је планирати нето накнаду за чланове Одбора од по 300 КМ мјесечно, односно 3.600 КМ годишње. То значи да ће свих 5 чланова Одбора имати укупну годишњу нето накнаду од 18.000 КМ. На наведени годишњи нето износ потребно је обрачунати 69,87 % пореза и доприноса што износи 12.580 КМ.

Према томе, ФБиХ ће за потребе ентитетског одбора имати трошкове накнада у бруто износу од 30.580 КМ.

Да би се материјали благовремено припремали и обезбјеђивали потребно је за Одбор обезбиједити 1 административног службеника са истим примањима као и административни службеник у центрима за правну помоћ. То значи да ће наведени административни службеник са ССС спремом, имати мјесечну нето плату од 700 КМ, односно годишњу нето плату од 8.400 КМ. На напријед наведени износ потребно је обрачунати још 69,87 % пореза и доприноса, што износи 5.870 КМ, односно укупна бруто плата за прву годину примјене закона износити 14.270 КМ.

Коначно, укупно планирана средства за рад Одбора износе 44.850 КМ.

5.2.4. Расходи правне помоћи (по тарифи), односно накнада адвокатима и НВО израчуната је из односа следећих параметара:

- процентуалног учешћа поступака и спорова у укупно процијењеним поступцима и споровима,
- процијењеног броја предмета по врстама поступака и спорова (израчунатог као однос укупног броја спорова и појединачног релативног учешћа сваког поступка и спора у укупном броју предмета) и
- податак о цијени (вриједности) поступака и спорова из Нацрта тарифе.

Слиједи образложење колоне из табеле број 12 и преглед утврђивања износа накнада за бесплатну правну помоћ:

- колона 2 - Врста поступка (спора): Преузети су поступци из члана 6. Оквирног Закона

(р. бр. 1 до р. бр. 5);

- колона 3 - Процент учешћа: Преузети подаци из табеле број 4;

- колона 4 - Број предмета: Преузети подаци из колоне 2, табеле број 3;

- колона 5 - Цијена по предмету: Преузети подаци из колоне 3, табеле број 5.

ТАБЕЛА БРОЈ 12

Р.бр.	Врста поступка (спора)	Процент учешћа	Број предмета	Цијена по предмету (у КМ)	Вриједност у КМ (кол. 4 x кол. 5)
1	2	3	4	5	6
1.	Управни поступак и спор	20,00	2.780	50	139.000
2.	Прекршајни поступак	5,00	695	75	52.125
3.	Парнични поступак	50,00	6.950	85	590.750
4.	Ванпарнични поступак	10,00	1.390	100	139.000
5.	Извршни поступак	15,00	2.085	50	104.250
	Укупно	100,00	13.900	-	1.025.125

Према предњем, расходи за директну правну помоћ, односно накнада адвокатима и НВО за прву годину примјене закона износити 1.025.125 КМ.

5.2.5. Расходи информативне помоћи су веома значајна позиција у реализацији, односно у каснијој практичној примјени закона. Било би добро да се средства која буду планирана на овој позицији обезбиједи најмање 60 дана прије саме примјене закона, по могућности из буџетске резерве. У противном, средства за ове намјене се морају обезбиједити најкасније у року од 30 дана од дана почетка примјене закона.

За информативне сесије треба задужити запослене у министарствима правде и у центрима за правну помоћ. Информативна сесија подразумијева разговор у јединицама локалне самоуправе са одређеним категоријама потенцијалних корисника бесплатне правне помоћи. Ту је неопходна иницијатива и техничка помоћ јединица локалне самоуправе. У том смислу треба обезбиједити најмање 10.000 КМ за трошкове дневница, превоза, ноћења и репрезентације.

За информативни штампани материјал треба обезбиједити 10.000 КМ. За овај износ средстава потребно је израдити кратку илустровану брошуру (до 5 страница) у којој се на популаран и прихватљив начин за потенцијалне кориснике бесплатне правне помоћи указати на њихова права, као и на ефекте који се остварују кориштењем бесплатне правне помоћи.

За медијску промоцију је потребно користити Јавни радио телевизијски сервис БиХ, ентитетске и локалне телевизије, радио станице и дневне листове. За ову активност је неопходно обезбиједити 35.000 КМ. Представници Одбора би требали сагледати који медиј користити на којем подручју имајући у виду могу кориснике бесплатне правне помоћи, односно водећи рачуна о

томе које емисије и које листове могу гледати, слушати и читати потенцијални корисници бесплатне правне помоћи.

5.2.6. За остале неспоменуте расходе, због принципа опрезности потребно је планирати износ од 10.000 КМ.

5.2.7. Коначно, ФБиХ ће у првој години примјене закона бити дужна да обезбиједи укупно 2.513.505 КМ. Подразумијева се да се одређене уштеде могу постићи, ако се из других извора обезбиједи средства, На примјер, новчана средства се могу обезбиједити од донатора, опрема од буџетских корисника ФБиХ или локалних заједница, итд.

5.3. Економска - аналитичка структура расхода РС

ТАБЕЛА БРОЈ 13

Р.бр.	Опис расхода	Износ расхода (у КМ)	Напомена
1	2	3	4
1.	Расходи надлежног органа	400	
	1.1. Трошкови материјала и услуга	400	
2.	Расходи центара за правну помоћ	656.170	
	2.1. Објекти	0	Не у 1. години примјене
	2.2. Опрема	77.000	
	2.3. Трошкови закупа или амортизације	28.800	
	2.4. Трошкови материјала и услуга	81.600	
	2.5. Трошкови плата	468.770	
3.	Расходи Одбора за правну помоћ	40.128	
	3.1. Објекти	0	Задужено министарство
	3.2. Опрема	0	Задужено министарство
	3.3. Трошкови закупа или амортизације	0	Задужено министарство
	3.4. Трошкови материјала и услуга	0	Задужено министарство
	3.5. Трошкови плата и накнада	40.128	
4.	Расходи правне помоћи (по тарифи)	604.750	
	4.1. Накнада адвокатима и НВО	604.750	

5.	Расходи информативне помоћи	40.000	
	5.1. Информативне сесије	5.000	
	5.2. Информативни штампани материјал	10.000	
	5.3. Медијска промоција	25.000	
6.	Остали расходи	10.000	
	6.1. Остали расходи	10.000	
	Укупни расходи (р. бр. 1 до р. бр. 6)	1.351.448	

5.3.1. Ако се подразумијева да ће надлежни орган бити Министарство правде РС, те да ће исто у првој години примјене овог закона имати знатно већу активност у смислу:

- сачињавања и презентације одредаба закона запосленим у центрима за правну помоћ,
- припреме подзаконских аката и
- достављања интерних тумачења и објашњења,

могуће је очекивати годишње трошкове од укупно 400 КМ и то:

- трошкови материјала за штампање на 20 страна за 2 презентације за по 10 учесника
(2 учесника из Министарства правде, 2 учесника из Одбора за правну помоћ и 6 учесника из центара за правну помоћ) 200 КМ,
- трошкови репрезентације за 2 презентације 100 КМ,
- остали трошкови 100 КМ

5.3.2. У Републици Српској ће се центри за правну помоћ организовати у 5 сједишта окружних судова (Бања Лука, Добој, Бијељина, Источно Сарајево и Требиње).

Центри неће имати своје објекте, мада такву могућност треба оставити отвореном, уколико неке локалне заједнице (градови и општине) желе уступити грађевински објекат или дио грађевинског објекта, привремено или трајно на кориштење. У сваком случају у првој години примјене закона не очекује се да ће било који центар имати цијели или дио објекта на трајном или привременом кориштењу.

Обезбјеђење средстава за набавку опреме зависи од укупног броја запослених у свих 5 центара за правну помоћ у РС. Према процјени 4 центра ће имати по 2 запослена радника (1 дипломираног правника и 1 административног службеника), а Бања Лука 8 запослених радника (1 дипломирани правник - директор за све центре за правну помоћ, 3 дипломирана правника, 2 административна службеника, 1 рачуновођа са ВШС спремом и 1 технички секретар). То значи да ће сви центри за правну помоћ у РС имати укупно 16 запослених у првој години примјене закона.

За потребе центра за правну помоћ у Бањалуци неопходно је обезбиједити 1 путнички аутомобил, у вриједности до 30.000 КМ, с укљученим ПДВ-ом.

Сваки запослени треба имати компјутер, односно потребно је 16 компјутера, чија укупна вриједност износи 32.000 КМ, са укљученим ПДВ-ом.

За запослене треба обезбиједити и сљедећи канцеларијски намјештај:

- радни сто (16 комада)	
6.400 КМ	
- радне столице (16 комада)	
1.600 КМ	
- телефони (10 комада)	
1.500 КМ	
- витрине за документацију (10 комада)	
3.000 КМ	
- остали намјештај	
<u>2.500 КМ</u>	
Укупно	
15.000 КМ	

Према томе, за набавку опреме за потребе центара за правну помоћ у РС у првој години примјене закона је потребно 77.000 КМ.

Закуп објеката, односно закуп пословног простора је вјероватнија варијанта обезбјеђења услова за рад центара за правну помоћ. За такав број запослених потребна је по 1 канцеларија од 16 м² у 4 центра и 4 канцеларије од по 16 м² у Бањалуци. Према предњем за потребе центара за правну помоћ потребно је обезбиједити укупно 8 канцеларија чија просјечна мјесечна закупнина са ПДВ - ом износи 300 КМ, односно мјесечно 2.400 КМ, а у првој години примјене закона 28.800 КМ.

Уколико се не буде плаћала закупнина, него се буду плаћали трошкови инвестиционог одржавања, а потом обрачунавала и амортизација, тада ће се планирани износ смањити најмање за 50%.

За сваку од 8 канцеларија неопходно је обезбиједити просјечне услове за рад што подразумијева обезбјеђење средстава за слиједе врсте трошкова:

- трошкови електричне енергије (по 50 КМ мјесечно)	600 КМ,
- трошкови топлотне енергије (по 30 КМ мјесечно)	360 КМ,
- ПТТ трошкови и трошкови телефона (по 70 КМ мјесечно)	840 КМ,
- трошкови превоза у локалне истурене центре (по 200 КМ мјесечно)	2.400 КМ,
- трошкови дневница (по 200 КМ мјесечно)	2.400 КМ,
- трошкови канцеларијског материјала (по 200 КМ мјесечно)	2.400 КМ,

- рачуноводствене и банкарске услуге (по 50 КМ мјесечно)
600 КМ и

- остале услуге (по 50 КМ мјесечно)
600 КМ.

Из предњег произилази да за сваку од наведених канцеларија треба обезбиједити 10.200 КМ, односно за свих 8 канцеларија у првој години примјене закона укупно 81.600 КМ.

Бруто плате се требају планирати водећи рачуна да се са запосленим радницима склапају уговори о висини нето плата без било каквих других накнада, односно планирана нето плата чини укупан збир свих примања запосленог.

Слиједи преглед:

ТАБЕЛА БРОЈ 14

Р. бр.	Назив позиције	Степен стручне спреме	Мјесечна нето плата	Годишња нето плата свих извршиоца
1	2	3	4	5
1.	Директор – 1 извршиоц	ВСС	3.000	36.000
2.	Адвокат – 7 извршиоца	ВСС	2.400	201.600
3.	Шеф администрације – 1 извршиоц	ВШС	1.000	12.000
3.	Административни службеници – 7 извршиоца	ССС	700	58.800
	Укупно			308.400

На планирани износ нето плата од 308.400 КМ, треба обрачунати и 52 % укупних пореза и доприноса, прописаних пореским законима РС, што износи 160.370 КМ.

Коначно, укупни трошкови бруто плата према процјени за прву годину примјене закона износе 468.770 КМ, а укупни расходи центара за правну помоћ 656.170 КМ.

5.3.3. Уколико ФБиХ, РС и БД одлуче да у складу са чланом 34. Закона у својим законима предвиде постојање одбора за правну помоћ, тада се за исте такође требају планирати средства у буџету на начин и у роковима предвиђеним и за остале буџетске позиције.

Према саставу Одбора за правну помоћ БиХ, одбори за правну помоћ ентитета и БД моћи ће имати највише по 5 чланова.

Будући да ће Одбор за правну помоћ БиХ имати техничку помоћ за вођење административних и сличних послова од стране Министарства правде БиХ, логично је очекивати да ће и ентитетска министарства за питања правосуђа и одговарајући орган у БД бити такође задужени за исти поступак за своје одборе.

Ипак, руководећи се принципом опрезности за прву годину примјене закона потребно је планирати нето накнаду за чланове одбора од по 300 КМ мјесечно, односно 3.600 КМ годишње. То значи да ће свих 5 чланова Одбора имати укупну годишњу нето накнаду од 18.000 КМ. На наведени годишњи нето износ потребно је обрачунати 52 % пореза и доприноса што износи 9.360 КМ.

Према томе, РС ће за потребе ентитетског одбора имати трошкове накнада у бруто износу од 27.360 КМ.

Да би се материјали благовремено припремали и обезбјеђивали потребно је за Одбор обезбиједити 1 административног службеника са истим примањима као и административни службеник у центрима за правну помоћ. То значи да ће наведени административни службеник са ССС спремом, имати мјесечну нето плату од 700 КМ, односно годишњу нето плату од 8.400 КМ. На напријед наведени износ потребно је обрачунати још 52 % пореза и доприноса, што износи 4.368 КМ, односно укупна бруто плата за прву годину примјене закона износити 12.768 КМ.

Коначно, укупно планирана средства за рад Одбора износе 40.128 КМ.

5.3.4. Расходи правне помоћи (по тарифи), односно накнада адвокатима и НВО израчуната је из односа сљедећих параметара:

- процентуалног учешћа поступака и спорова у укупно процијењеним поступцима и споровима,
- процијењеног броја предмета по врстама поступака и спорова (израчунатог као однос укупног броја спорова и појединачног релативног учешћа сваког поступка и спора у укупном броју предмета) и
- податак о цијени (вриједности) поступака и спорова из Нацрта тарифе.

Слиједи образложење колоне из табеле број 15 и преглед утврђивања износа накнада за бесплатну правну помоћ:

- колона 2 - Врста поступка (спора): Преузети су поступци из члана 6. Закона (р. бр. 1 до р. бр. 5);
- колона 3 - Процент учешћа: Преузети подаци из табеле број 4;
- колона 4 - Број предмета: Преузети подаци из колоне 3, табеле број 3;
- колона 5 - Цијена по предмету: Преузети подаци из колоне 3, табеле број 5.

ТАБЕЛА БРОЈ 15

Р.бр.	Врста поступка (спора)	Процент учешћа	Број предмета	Цијена по предмету (у КМ)	Вриједност у КМ (кол. 4 x кол. 5)
1	2	3	4	5	6
1.	Управни поступак и спор	20,00	1.640	50	82.000
2.	Прекршајни поступак	5,00	410	75	30.750
3.	Парнични поступак	50,00	4.100	85	348.500

4.	Ванпарнични поступак	10,00	820	100	82.000
5.	Извршни поступак	15,00	1.230	50	61.500
	Укупно	100,00	8.200	-	604.750

Према предњем, расходи за директну правну помоћ, односно накнада адвокатима и НВО за прву годину примјене закона ће износити 604.750 КМ.

5.3.5. Расходи информативне помоћи су веома значајна позиција у реализацији, односно у каснијој практичној примјени закона. Било би добро да се средства која буду планирана на овој позицији обезбиједи најмање 60 дана прије саме примјене закона, по могућности из буџетске резерве. У противном, средства за ове намјене се морају обезбиједити најкасније у року од 30 дана од дана почетка примјене закона.

За информативне сесије треба задужити запослене у Министарству правде и у центрима за правну помоћ. Информативна сесија подразумијева разговор у јединицама локалне самоуправе са одређеним категоријама потенцијалних корисника бесплатне правне помоћи. Ту је неопходна иницијатива и техничка помоћ јединица локалне самоуправе. У том смислу треба обезбиједити најмање 5.000 КМ за трошкове дневница, превоза, ноћења и репрезентације.

За информативни штампани материјал треба обезбиједити 10.000 КМ. За овај износ средстава потребно је израдити кратку илустровану брошуру (до 5 страница) у којој ће се на популаран и прихватљив начин за потенцијалне кориснике бесплатне правне помоћи указати на њихова права, као и на ефекте који се остварују кориштењем бесплатне правне помоћи.

За медијску промоцију је потребно користити Јавни радио телевизијски сервис БиХ, ентитетске и локалне телевизије, радио станице и дневне листове. За ову активност је неопходно обезбиједити 25.000 КМ. Представници Одбора би требали сагледати који медиј ће користити на којем подручју имајући у виду могу кориснике бесплатне правне помоћи, односно водећи рачуна о томе које емисије и које листове могу гледати, слушати и читати потенцијални корисници бесплатне правне помоћи.

5.3.6. За остале споменуте расходе, због принципа опрезности потребно је планирати износ од 10.000 КМ.

5.3.7. Коначно, РС ће у првој години примјене закона бити дужна да обезбиједи укупно 1.351.448 КМ. Подразумијева се да се одређене уштеде могу постићи, ако се из других извора обезбиједи средства, На примјер, новчана средства се могу обезбиједити од донатора, опрема од буџетских корисника РС или локалних заједница, итд.

5.4. Економска - аналитичка структура расхода БД

У прелазним и завршним одредбама Закона није наведено какав ће статус имати Канцеларија за правну помоћ БД, него је само чланом 34. прописано да ће ФБиХ, РС и БД бити дужни да ускладе своје постоје прописе са одредбама Закона у року од шест мјесеци од дана ступања на снагу Закона.

Будући да је Канцеларија за правну помоћ БД стекла позицију редовног буџетског корисника у буџету БД, то ће се у погледу економске позиције за 2007. годину једноставно преузети буџетски захтјев Канцеларије за правну помоћ БД за 2007. годину, који изгледа овако:

ТАБЕЛА БРОЈ 16

Одјељење Канцеларија за правну помоћ Брчко Дистрикта БиХ

Број кода сектора 224

Аналитички конто трошка	Опис	Пројена трошкова 2006.	Захтјев 2007.
1	2	3	4
611111	Бруто плата	486.525	474.395
611121	Порез на плате		
611131	Допринос на терет запослених		
611200	Накнаде трош. зап. и скуп. заступ.	20.000	10.000
612111	Допринос на терет послодавца		
611,612	Укупно плате и накнаде	506.525	484.395
613100	Путни трошкови	10.000	10.000
613200	Издаци за енергију	2.000	-
613300	Издаци за комуналне трошкове	10.000	10.000
613400	Набавка материјала	20.000	15.000
613500	Издаци за услуге превоза и горива	5.000	5.000
613600	Унајмљивање имовине и опреме	-	-
613700	Издаци за теку одржавање	10.000	10.000
613800	Издаци осиг. и банкарских услуга	3.000	3.000
613900	Уговорене услуге	20.000	15.000
613	Издаци за материјал и услуге	80.000	68.000
614200	Грантови појединцима	-	-
614300	Грантови непрофитним организ.	-	-
614	Укупно грантови	-	-
821100	Стална средства	-	-
821200	Набавка грађевина	-	-
821300	Набавка опреме	-	-
821400	Набавка осталих основ. средстава	-	-
821	Издаци за набавку сталних средстава	-	-
	Укупан буџет	586.525	552.395

- За набавку опреме средства планирана у капиталном буџету у износу од 5.000 КМ.

- Издаци за енергију нису планирани јер је Правосудна комисија ове трошкове планирала у свом буџету за све правосудне институције.

Детаљан распоред плата

ТАБЕЛА БРОЈ 17

Рб	Назив позиције	Степен	Мјесечна нето плата	Мјесечна брuto плата	Укупно
1	2	3	4	5	6
1.	Директор	ВСС	3.450	5.320	63.840
2.	Адвокат	ВСС	2.990	4.610	55.320
	Адвокат	ВСС	2.990	4.610	55.320
	Адвокат	ВСС	2.990	4.610	55.320
	Адвокат	ВСС	2.990	4.610	55.320
	Адвокат	ВСС	2.990	4.610	55.320
3.	Шеф администрације	ВСС/ВШС	1.196	1.840	22.080
4.	Истражитељ-непопуњено	ССС	920	1.420	17.040
	Истражитељ	ССС	920	1.420	17.040
5.	Оператер-асистент	ССС	828	1.280	15.360
	Оператер-асистент	ССС	828	1.280	15.360
6.	Курир- возач- домар	ВКВ	598	920	11.040
	Бруто плата				438.360
	Дежурство				5.000
	Укупно				443.360
	Допринос 7%				31.035
	Укупно бруто плате				474.395

Укупно запослених 11.

Канцеларија се налази у згради Правосуђа Брчко Дистрикта БиХ као институција и не плаћа закупнину.

Опремљеност:

- сваки запослени има класични компјутер,
- сваки адвокат има посебну канцеларију,
- за пружање бесплатних усмених савјета користи се посебна канцеларија у којој дежурни адвокат прима странке.

МИОНИЋ ЖАРКО, 10.08.2006. /21.08.2006./09.09.2006.